

Ugledni metodičari

MIRJANA VILKE – PLODNA METODIČARKA ENGLESKOGA JEZIKA

Prof. dr. Mirjana Vilke bila je do jeseni 2000. godine redoviti profesor na Odsjeku za anglistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i, od njenog osnutka, predstojnica *Katedre za metodiku nastave engleskoga jezika* pri tom odsjeku.

Rođena je 1931. godine u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu 1954. godine diplomirala engleski jezik i književnost i jugoslavenske jezike i književnosti, 1970. godine magistrirala, a 1975. godine doktorirala. Radila je kao nastavnik i predavač na školama i Strojarskom fakultetu u Rijeci, a 1968. izabrana je za predavača *metodike nastave engleskoga jezika* na Filozofskom fakul-

tetu u Zagrebu. Na tom je fakultetu 1973. godine unaprijeđena u višeg predavača, 1975. godine u docenta, 1980. godine u izvanrednog profesora, a 1985. u redovitog profesora. God. 1996. je godine izabrana u trajno zvanje redovitog profesora. Godine 2005. postala je *professor emerita* Sveučilišta u Zagrebu. Kao autor ili koautor objavila je devet knjiga (od kojih je jedna prevedena na slovenski, a jedna, u izdanju *Pergamon Pressa*, izdana je na engleskome te prevedena na njemački i talijanski jezik i doživjela je nekoliko izdanja) te sedamdesetak znanstvenih i stručnih članaka.

Tijekom svoje plodne karijere u više se navrata usavršavala u inozemstvu: Nottingham University (1955-1956), University College London (1956), University of Oxford (1969). Aktivno je sudjelovala na mnogobrojnim kongresima, seminarima, radionicama i konferencijama u Hrvatskoj i u inozemstvu. Ugledni je član mnogih hrvatskih i međunarodnih stručnih društava (Hrvatsko filološko društvo, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Hrvatsko društvo za anglističke studije, Hrvatsko udruženje profesora engleskoga jezika, International Association of

Teachers of English as a Foreign Language, Association International de Linguistiques Appliquée, European Society for the Study of English).

Mirjana Vilke utemeljiteljica je poslijediplomskoga studija metodike nastave stranih jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a deset godina bila je i njegova voditeljica. Od 1991. do 1996. bila je istraživač na projektu Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske *“Istraživanje procesa učenja i usvajanja stranih jezika u ranoj školskoj dobi”*.

Osim redovitih predavačkih poslova Mirjana Vilke bila je i vrlo uspješna pročelnica Odsjeka za anglistiku, mentor mnogim magistrandima i doktorandima, predsjednica i član mnogobrojnih stručnih povjerenstava Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Ministarstva prosvjete i športa, Ministarstva znanosti i tehnologije te stručni savjetnik za nastavu stranih jezika mnogim institucijama (npr. Pedagoške akademije u Zagrebu, Pedagoške fakultete u Ljubljani itd.).

Godine 1997. dobila je *Povelju Hrvatske zajednice narodnih i otvorenih sveučilišta* za razvitak i promicanje izobrazbe odraslih, kulture, andragoške teorije i prakse, a 1999. godine *Državnu Nagradu Ivan Filipović za promicanje pedagoške teorije i prakse*.

Nakon reizbora u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora Mirjana Vilke aktivno sudjeluje na znanstvenim i stručnim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu i objavljuje znanstvene i stručne radove. Nakon odlaska u mirovinu u jesen 2000. godine ostaje i dalje iznimno aktivna: predaje kao vanjski suradnik na Odsjeku za anglistiku, nositeljica je nekoliko kolegija na poslijediplomskome studiju glotodidaktike, mentorica postdiplomandima pri izradi seminarских i magistarskih radova te doktorandima pri izradi doktorske disertacije, suradnica Sveučilišta u Bihaću, članica je uredništva časopisa *Metodika*, recenzentica je nastavnih materijala za renomirane izdavače (npr. Longman, Oxford University Press), autorica nastavnih materijala i znanstvenih knjiga, predsjednica povjerenstva za polaganje stručnih ispita, predsjednica i član povjerenstava za izbor u znanstveno-nastavna zvanja i obranu magistarskih i doktorskih radova na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Dr. sc. Mirjana Vilke, prof. emerita

BIBLIOGRAFIJA

KNJIGE

Vilke, M. (1966) STUDENTS OF ENGINEERING IN ENGLAND, Udžbenik engleskog jezika za studente strojarstva. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Brujić, M. i Vilke, M. (1970) IZ TEORIJE I PRAKSE NASTAVE STRANIH JEZIKA, Skripta iz metodike stranih jezika. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Prebeg-Vilke, M. (1977) UVOD U GLOTODIDAKTIKU. Zagreb: Školska knjiga.

- Vilke, M. (1984) RAZGOVORI O ENGLJESKOM JEZIKU, Priručnik za samostalno učenje engleskog jezika u IV, V. i VI. razredu osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga.
- Vilke, M., Mihaljević, J. i Doolan, M. (1985) WAYS TO ENGLISH 1, Udžbenik engleskog jezika za I razred srednje škole. Zagreb: Školska knjiga, I izd.
- Vilke, M., Mihaljević, J. i Doolan, M. (1986) WAYS TO ENGLISH 2, Udžbenik engleskog jezika za II razred srednje škole. Zagreb: Školska knjiga, I izd.
- Vilke, M., Mihaljević, J. i Doolan, M. (1985) WAYS TO ENGLISH 1, Radni priručnik za učenike engleskog jezika za I razred srednje škole. Zagreb: Školska knjiga, I izd.
- Vilke, M., Mihaljević, J. i Doolan, M. (1986) WAYS TO ENGLISH 2, Radni priručnik za učenike engleskog jezika za II razred srednje škole. Zagreb: Školska knjiga, I izd.
- Vilke, M. (1991) VAŠE DIJETE I JEZIK - MATERINJI, DRUGI I STRANI. Zagreb: Školska knjiga.
- Vilke, M. (2000) UH, TA ENGLJESKA GRAMATIKA, Priručnik za učenike IV, V i VI razreda osnovne škole. Zagreb: Naklada Ljevak.

ZNANSTVENI I STRUČNI ČLANCI I POGLAVLJA U KNJIGAMA

- Vilke, M. (1971) Vrijedan prilog metodici stranih jezika, *Školske novine*, 14. XII 1971, 13.
- Vilke, M. (1971) O koncepciji metodike na nastavničkim fakultetima, *Hrvatsko sveučilište*, 8.
- Vilke, M. (1971) Prikaz zbornika Aktivne metode i moderna pomagala u nastavi stranih jezika, *Pedagoški rad* 7-8, 363-368.
- Vilke, M. (1972) Prikaz knjige R. Filipovića Kontakti jezika u teoriji i praksi, *Pedagoški rad* 1-2, 90-93.
- Vilke, M. (1972) Prvi broj časopisa Strani jezici, *Školske novine*, 15.V 1972.
- Vilke, M. (1972) Kongres Međunarodne federacije nastavnika stranih jezika, *Strani jezici*, 1, 222-224.
- Vilke, M. (1972) Focus on Foreign Language Teaching in the Seventies, *Strani jezici*, 1, 230-234.
- Vilke, M. (1972) Bibliografija udžbenika i priručnika za engleski jezik koji su izdani na teritoriju SRH, *Strani jezici*, 1, 156-159.
- Vilke, M. (1972) English Element in SC Technical Terminology, *SRAZ* XVII, 709-726.
- Vilke, M. (1973) Konferencija internacionalnog kruga Sonnenberg, *Strani jezici*, 2, 310-311.
- Vilke, M. (1974) S. Pit Corder, Introducing Applied Linguistics, *Strani jezici*, 3.
- Vilke, M. (1974) Aktualnost pogleda V. Rivers na nastavu stranih jezika, *Strani jezici*, 3, 234.
- Vilke, M. (1974) Teaching Problems in Presenting Relative Pronouns. U: H Raabe (ur.) *IDS, Trends in Kontrastiver Linguistic L*, str. 215-228.
- Vilke, M. (1974) Engleski kontrastivni projekt i nastava engleskog jezika", *Strani jezici*, 3, 3-12.
- Vilke, M. (1974) Teaching the Imperative in SC Speaking Areas. U: R. Filipović (ur.) *Pedagogical Materials II*, str. 83-91. Zagreb: YSCECP.

- Vilke, M. (1974) Teaching Modal Verbs to SC Learners of English. U: R. Filipović (ur.) *Pedagogical Materials II*, str. 49-70. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1974) Teaching the Present Perfect Tense in the SC Speaking Area. U: R. Filipović (ur.) *Pedagogical Materials II*, str. 71-82. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1975) On Compiling Pedagogical Materials. U: R. Filipović (ur.) *Studies VI*, str. 63-77.
- Vilke, M. (1975/76) O suvremenom pristupu nastavi stranih jezika, *Pogledi i iskustva* 8, 2-6.
- Vilke, M. (1976) Strani jezici i trenutak sadašnjosti, *Strani jezici*, 4, 244-249.
- Vilke, M. (1976) Implications of the Age Factor on the Process of Acquisition of an L2, *SRAZ XXI*, 1976, 87-104.
- Vilke, M. (1976) The Age Factor in the Acquisition of Foreign Languages, *Rassegna Italiana di Linguistica Applicata*, 179-190.
- Vilke, M. (1976) Teorijska osnova suvremenog pristupa nastavi stranih jezika, *Strani jezici* 1-2, 54-61.
- Vilke, M. (1976) IV kongres AILA-e, *Strani jezici* 1-2, 151-153.
- Vilke, M. (1976) Društvo za primijenjenu lingvistiku SR Hrvatske, *Strani jezici* 1-2, 154-155.
- Vilke, M. (1978) Individualizacija i odgojnost, *Strani jezici* 3-4, 148-151.
- Vilke, M. (1978) A Further Inquiry into the Process of Acquisition of a Second Language at an Early Age, *AILA, Fifth International Congress of Applied Linguistics* (Association Paper), 10 str.
- Vilke, M. (1979) English as a Foreign Language at the Age of Eight", *SRAZ XXIV*, 297-336.
- Vilke, M. (1979) Metodologija znanstvenog istraživanja u nastavi stranih jezika, *Godišnjak Saveza jugoslavenskih društava za primijenjenu lingvistiku*, str. 39-49.
- Vilke, M. (1982) Why Start Early?. U: R. Freudenstein (ur.) *Teaching Foreign Languages to the Very Young* (2. izdanje), str. 12-28, Pergamon Press.
- Vilke, M. (1982) Teaching Modal Verbs in SC Speaking Area. U: R. Filipović (ur.) *New Studies I*, str. 111-156. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1983) Linguistic and Conceptual Transfer from L1 to L2 in Children, *Rassegna Italiana di Linguistica Applicata*, 185-294.
- Vilke, M. (1983) Pedagogical Materials on Adjectives. U: R. Filipović (ur.) *New Studies II*, str. 219-284. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1982) Strani jezik u ranoj školskoj dobi - da ili ne?", *Obrazovanje i rad*, 24-32.
- Vilke, M. (1982) Vokabular u suvremenoj nastavi stranih jezika, *Priručnik za nastavnike stranih jezika*, 43-49. Novi Sad: Pedagoški zavod Vojvodine.
- Vilke, M. (1984) Psiholingvistika i sociolingvistika i mlađi učenici stranih jezika, *Jezič-nite kontakti vo jugoslavenskata zaednica*, 51-59. Skopje: Društvo za primijenjenu lingvistiku Makedonije.
- Vilke, M. (1984) Struje i tendencije u suvremenoj nastavi stranih jezika, *Prosvjetni list*, 678 -679.
- Vilke, M. (1984) Otvoreno pismo nastavnika stranih jezika, *Strani jezici* 1-2, 1-3.

- Vilke, M. (1984) Kojim putem dalje u nastavi stranih jezika, *Strani jezici* 3-4, 123-129.
- Vilke, M. (1985) Lingvistička utemeljenost metodike stranih jezika, *Suvremena metodika* 2/3, 129-132.
- Vilke, M. (1985) Teaching Relativization to Serbo-Croatian Speaking Students of English. U: R. Filipović (ur.) *Chapters in Serbo-Croatian Contrastive Grammar*, 534-562. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1985) Pedagogical Implications of Contrastive Analysis in the YSCECP. U: R. Filipović (ur.) *Chapters in Serbo-Croatian Contrastive Grammar*, 529-533. Zagreb: YSCECP.
- Vilke, M. (1986) Cognitive and Contrastive Learning of English, *Proceedings of the Third Conference of University Teachers of English*, 95-103.
- Vilke, M. (1986) Lingvistička utemeljenost metodike stranih jezika. U: A. Bežen (ur.) *Metodika u sustavu znanosti i obrazovanja*, 149-159. Zagreb: Institut za pedagoška istraživanja Sveučilišta u Zagrebu.
- Vilke, M. (1986) In memoriam prof. dr. Josipu Torbarini, *Strani jezici* 3-4, 227-228.
- Vilke, M. (1988) Pogled u prošlost jezika struke, *Zbornik radova Društva za primijenjenu lingvistiku Hrvatske*, 19-27. Zagreb: Društvo za primijenjenu lingvistiku Hrvatske.
- Vilke, M. (1988) Some Psychological Aspects of Early Second Language Acquisition, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 115-128.
- Vilke, M. (1988) Istraživanja u nastavi stranih jezika, *Zbornik radova Društva za primijenjenu lingvistiku Hrvatske*, 19-27.
- Vilke, M. (1990) Udžbenik, *Strani jezici* 3, 117-123.
- Vilke, M. (1990) Ways to English 2, *Strani jezici* 3-4, 155-159.
- Vilke, M. (1991) Yukari Sabalić, razgovor u vezi s temom bilingvizma, *Strani jezici* 3, 129-137.
- Vilke, M. (1991) Bilingvizam kod djece, *Strani jezici* 3, 338-347.
- Vilke, M. (1991) A contemporary view on the compromise system of SC learners of English. U: V. Ivir i D. Kalogjera (ur.) *Languages in Contact and contrast - Essays in Contact Linguistics*, str. 483-492. Berlin-New York: Mouton de Gruyter, Berlin, New York, 1991, 483-492.
- Vilke, M. (1992) Učenje stranih jezika u ranoj školskoj dobi, *Kaj hoćemo in kaj zmoremo*, 85-91.
- Vilke, M. (1992) Projekt uvođenja stranih jezika u prvi razred osnovne škole, *Strani jezici*, 66-68.
- Vilke, M. (1993) Vilke-Vrhovac, Radionica 4B projekta Vijeća Europe "Učenje stranih jezika u osnovnoj školi", *Strani jezici* 3-4, 304-309.
- Vilke, M. (1993) Djeca i strani jezici, *Strani jezici* 3-4, 178-189.
- Vilke, M. (1993) Early Foreign Language Teaching in Croatian Primary Schools. U: M. Vilke i Y Vrhovac (ur.) *Children and Foreign Languages*, str. 10-27. Zagreb: University of Zagreb.
- Vilke, M. (1995) Children and Foreign Languages in Croatian Primary Schools - four years of a project. U: M. Vilke i Y Vrhovac (ur.) *Children and Foreign Languages*, str. 1-16. Zagreb: University of Zagreb.

- Vilke, M. (1995) *Children and Foreign Languages*. Strasbourg: Vijeće Europe.
- Vilke, M. (1995) Stare metode u svjetlu novih teorija. U: J. Mihaljević Djigunović i N. Pintarić (ur.) *Prevođenje: suvremena strujanja i tendencije*, str. 75-84. Zagreb: HDPL.
- Vilke, M. (1995) Video cassette "English with First Graders". U: M. Vilke i Y. Vrhovac (ur.) *Children and Foreign Languages*, str. 156. Zagreb: University of Zagreb.
- Vilke, M. (1995) Video cassette "English with Fourth Graders". U: M. Vilke i Y. Vrhovac (ur.) *Children and Foreign Languages*, str. 157. Zagreb: University of Zagreb.
- Vilke, M. (1997) Research into the process of learning and acquiring English as a foreign language at the Department of English, *SRAZ*. XLII, 399-411.
- Vilke, M., Mihaljević Djigunović, J. i Medved Krajnović, M. (1998) The Faces of Janus in English Language Learning as Culture Learning. U: J. Ciglar-Žanić i J. Jemeršić (ur.) *Cross-Cultural Challenges*, str. 359-370. Zagreb: The British Council and University of Zagreb.
- Vilke, M. (1998) Introducing English into Croatian Primary Schools. U: R. de Beaugrande, M. Grosman i B. Seidlhofer (ur.) *Language Policy and Language Education in Emerging Nations*, str. 87-92. London: Ablex Publishing Corporation.
- Mihaljević Djigunović, J. i Vilke, M. (1999) Komunikacijske strategije – sredstvo ili cilj učenja stranoga jezika? U: L. Badurina i sur. (ur.) *Teorija i mogućnosti primjene pragmatolingvistike*, str. 833-849. Rijeka-Zagreb: HDPL.
- Vilke, M. (1999) Djeca i učenje stranih jezika u osnovnim školama. U: Y. Vrhovac i sur. (ur.) *Strani jezik u osnovnoj školi*, 17-31. Zagreb : Naprijed.
- Vilke, M. (1999) Obrada riječnika. U: Y. Vrhovac i sur. (ur.) *Strani jezik u osnovnoj školi*, 179-186. Zagreb: Naprijed.
- Vilke, M. (1999) Učenici mlađe školske dobi i gramatika engleskog jezika. U: Y. Vrhovac i sur. (ur.) *Strani jezik u osnovnoj školi*, 214-217. Zagreb: Naprijed.
- Vilke, M. (2000) Research study on children's story-telling, *Psycholinguistics on the Threshold of the Year 2000*, str. 453-461. Porto: Faculdade de Letras da Universidade do Porto.
- Mihaljević Djigunović, J. i Vilke, M. (2000) Eight Years After: Wishful Thinking vs Facts of Life. U: Moon, J. i Nikolov, M. (ur.) *Research into Teaching English to Young Learners*, str. 66-86. Pecs: University Press PECS.
- Vilke, M. i Mihaljević Djigunović, J. (2000) Metodika nastave engleskog jezika: svjetski izazovi i hrvatski dometi, *Metodika* 1, 143-154
- Vilke, M. (2001) Should we teach children grammar? U: Y. Vrhovac (ur.) *Children and Foreign Languages III*, 13-21. Zagreb: Faculty of Philosophy University of Zagreb.
- Vilke, M. (2003) Kako obrazovni sustav Novog Zelanda djeluje na komunikacijsku kompetenciju učenika. U: D. Pavličević Franjić i M. Kovačević (ur.) *Komunikacijska kompetencija u višejezičnoj sredini II*, str. 272. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vilke, M. (2003) Bila jednom tako jedna konferencija psiholingvistike... // *Zbornik HDPL-a: Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj lingvistici*. 2003.
- Vilke, M. i Medved Krajnović, M. (2006) Govorite li hrengleski? U: J. Granić (ur.) *Jezik i mediji: Jedan jezik - više svjetova*, 769-778. Zagreb - Split: HDPL.

- Vilke, M. (2007) Komunikacijski pristup nastavi hrvatskoga jezika ili hajde da se i mi jednom okoristimo već otkrivenom toplom vodom. U: Češi, M. i M. Barbaroša-Šikić (ur.) *Komunikacija u nastavi hrvatskoga jezika*, 50-64. Zagreb: Naklada Slap i Agencija za odgoj i obrazovanje.
- Vilke, M. (2007) Engleski jezik u Hrvatskoj: Pogled u prošlost, sadašnjost i budućnost, *Metodika* 8(14), 7-16.
- Vilke, M. (2007) English in Croatia – A glimpse into past, present and future, *Metodika* 8(14), 17-24.
- Vilke, M. (2007) Trideset godina u životopisu HDPL-a. U: J. Granić (ur.) *Jezik i identiteti*, 9-16. Zagreb-Split: HDPL.

RAZGOVOR S PROF. DR. SC. MIRJANOM VILKE

Bili ste nastavnica metodike nastave engleskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Jeste li tamo došli iz fakultetskih klupa ili je tome prethodila praksa na nekoj drugoj ustanovi?

Prije dolaska na fakultet imala sam 12 godina prakse na različitim ustanovama. Mogu slobodno reći da sam prošla naš obrazovni sustav uzduž i poprijeko. Nakon diplomiranja pokušala sam naći mjesto nastavnice engleskog jezika u nekoj školi u Zagrebu, ali to ni onda, pred više od pola stoljeća, nije bilo jednostavno. Nakon neuspješnih pokušaja, obratila sam se svom profesoru s fakulteta, profesoru Filipoviću, i on me je odmah uputio u tzv. *Tečaj za učenje engleskog jezika*. To je bila zanimljiva institucija. Naime, preko američke pomoći 50-ih godina došao je i kompletan tečaj za učenje engleskog jezika za odrasle učenike koji su trebali ići na usavršavanje u neku od zemalja engleskog govornog područja. Amerikanci su nam poslali svoje materijale, čak u početku i svoje učitelje, i tad se zagrebačka publika prvi put susrela s magnetofonima. Čudne priče raspredale su se o djelovanju tih magnetofona. Po Zagrebu se pričalo: sjedneš u kabinu i jezik sam prodire u tebe. Naravno, mnogi su smatrali da je to štetno za zdravlje jednako kao što su nekad smatrali da je brzina željeznice u ono davno doba kad je izmišljena bila pogubna za čovjeka. Bili su to vrlo intenzivni tečajevi engleskog jezika s jednom skupinom svakog drugog dana po 4-5 sati, tako da su iziskivali i mnogo pripremanja. Tako sam se ja, koja sam bila izobrazila na engleskoj literaturi, morala prebaciti na američki govorni jezik. Prije podne sam radila u školi, poslijepodne sam se spremala, a po noći sam sanjala o tim materijalima i učenicima. Kroz godine je taj intenzivni tečaj prerastao u instituciju koja postoji još i danas u Vodnikovoj ulici. Mislim da se sad zove "Svijet jezika". Uz rad u toj ustanovi vodila sami neki tečaj za predškolsku djecu, što je u ono vrijeme također bila velika rijetkost. Kad sam zbog udaje prešla u Rijeku, radila sam kao profesorica engleskog jezika na učiteljskoj školi i osnovnoj školi, a kad se osnovao strojarski fakultet, počela sam tamo predavati engleski u funkciji struke.

Kakav je bio odnos prema metodici kad ste počeli raditi na fakultetu?

Prije nego idemo dalje, predlažem da mi govoriš ti i da ne glumimo da se jedva poznamo. Iza sebe imamo dugu povijest prijateljstva i stručne suradnje. Sjećam te se kao studentice kad si sjedila negdje u stražnjim sjedalima dvorane i uvijek jako pažljivo slušala što govorim, ali nikad nisi ništa rekla. Kad sam te nešto pitala, uvijek si odgovarala vrlo spremno i relevantno, a ja sam katkada sa strahom pomišljala što li ova tako ozbiljna djevojka misli o meni. Kasnije si prošla moj poslijediplomski studij, doktorirala, bila najprije asistent, pa sve po redu, a sad si evo ti meni šefica kad ponekad surađujem s Katedrom za metodiku.

No, da se vratimo na tvoje pitanje o atmosferi na Odsjeku za engleski jezik u odnosu na metodiku. Kad sam ja došla 1968. još su postojali A i B studenti engleskog jezika. I jedni i drugi imali su po jedan semestar metodike – dva sata predavanja, dva sata seminara i nešto školske prakse. Nitko od kolega nije ni pomišljao da bi metodika bila neki važan predmet. Sjećam se da je pokojni Željko Bujas, kad me sreo na fakultetu i čuo da ću predavati metodiku, rekao: “Metodika, metodika, što mu to ono dođe? Ah, znam! To je uglavnom o tome na koju stranu ploče u razredu nešto napišeš.” Od tog trenutka nastojala sam svima dokazati da je metodika nešto mnogo više i važnije i da ono što se piše na ploču predstavlja samo završetak jednog dugog procesa. Ali to dokazivanje nije uvijek bilo jednostavno. Čak je i moja želja da pišem doktorat nailazila na zapreke, jer što će metodičaru doktorat?

Kao nastavnica metodike poduzela si nekoliko velikih inicijativa – osnovala Katedru za metodiku, organizirala poslijediplomski studij iz metodike stranih jezika, pokrenula primjenu nalaza projekta kontrastivne analize u nastavi engleskog jezika, uvela u naše škole projekt ranog učenja stranih jezika. Možemo li porazgovarati o svakoj od ovih inicijativa?

Svakako, ali možda bi bilo zanimljivije da popričamo o onome što se događalo u *back-stageu*, kako bi rekli naši estradnjaci lijepim hrvatskim jezikom, jer ono što se vidjelo izvana već piše i u mojoj biografiji i bibliografiji, i u različitim stručnim i znanstvenim radovima.

Počnimo onda od Katedre.

Isprva sam bila sama sa stotinama studenata svake godine, a onda mi se pridružila Jasna Bilinić Zubak. Međutim, ona nije dugo ostala jer je otišla u lektore za engleski jezik. Tako sam sve do tvog dolaska bila sama, a djelatnosti su se proširivale jer je engleski jezik biralo u školi sve više učenika, a i zemlja se otvarala prema inozemstvu pa je trebalo sudjelovati na različitim kongresima, pisati u domaćim i međunarodnim publikacijama itd. Na Filozofskom fakultetu metodika se predavala na jezičnim odsjecima u sklopu jezičnih katedara, jedino je postojala Katedra za metodiku hrvatskog jezika i književnosti. Kad sam predložila da se osnuje Katedra za metodiku, to je dakako naišlo na otpor mnogih kolega tako da sam tek nakon nekoliko uzastopnih pokušaja, uz pomoć profesora Filipovića, uspjela to ostvariti.

Kako je došlo do osnivanja poslijediplomskog studija?

O tom bi zapravo ti trebala govoriti jer ti si bila jedna od prvih sudionica prve generacije tog studija. Ali eto, ja ću reći nekoliko riječi o razlozima koji su mene ponukali da se upustim u organizaciju tog studija. Među nastavnicima stranih jezika osjećala se potreba za daljnjim usavršavanjem i to ne samo u praktičnom radu, nego i uz znanstveno istraživanje pojedinih aspekata nastave. Ja sam tad već imala doktorat, dakako, i on je predstavljao prvo istraživanje nastave engleskog jezika u nas. Napravila sam program studija koji su prihvatili na Fakultetu i na Rektoratu Sveučilišta i prva generacija od nekih 20-ak studenata već je započela radom. Jedan dio predavanja imali su zajedno sa studentima poslijediplomskog studija lingvistike. Bilo je tu strahovito mnogo posla oko dobivanja svih formalnih dozvola jer, osim sveučilišnih vlasti, trebalo je dobiti odobrenje i od tzv. SIZ-a – samoupravne interesne zajednice. To je bila jedinica koja je proizlazila iz sustava samoupravljanja, a sastojala se od predstavnika različitih profila školskog sustava. Kad su dakle već polaznici naveliko studirali, trebalo je još ishoditi i te dozvole, ali ja sam računala na to da će, budući da su svi na sveučilištu to odobrili, to biti samo formalnost. Čekao me, međutim, šok života. Kad sam došla na sastanak njihove skupštine da predstavim program i dobijem dozvolu, jedan je *drug*, koji vjerojatno nije prestupio nikad vrata ni jednog fakulteta, rekao: “Drugovi, ne možemo to odobriti, to je za nas puno preskupo. Ako trebamo stručnjake takvog profila, neka odu na studij u Beograd ili Pariz”. Badava sam uvjeravala da studenti sami plaćaju školarinu i da to nije na teret obrazovnog sustava. Moj je prijedlog bio odbijen. Ako tada nisam dobila infarkt, vjerojatno ga ne ću ni dobiti. Sva uzrujana odjurila sam na Prosvjetni savjet, čiji je predsjednik bio profesor Pero Šimleša. Rekla sam: “Evo, da znate, moj prijedlog je odbijen, iako moji studenti već rade pa me sad možete i krivično goniti jer sam to poduzela bez konačne dozvole. Ali kako to nije moja prčija, dižem ruke od svega.” Predsjednik Prosvjetnog savjeta i njegova tajnica umirivali su me. Rekli su da još nije sve izgubljeno jer sljedećeg dana zasjeda još neki forum koji to može odobriti. Tako je i bilo. Bez mnogo objašnjenja, taj je drugi forum – nikad nisam shvatila točno organizaciju svih tih samoupravnih tijela - odobrio studij i rad se nastavio. Sjećam se da sam s tom prvom generacijom sjedila na svim predavanjima kako bih sama vidjela kakvu cjelinu čine sva ta izlaganja. Ali to baš nije bilo po volji mojim kolegama koji su predavali jer su to doživljavali kao neku kontrolu. Studij je proizveo čitav niz magistara metodike stranih jezika od kojih su mnogi s uspjehom primjenjivali svoje novostečeno znanje u unapređenju nastave.

Zar nije projekt kontrastivne analize, koji se događao u Zagrebu pod vodstvom profesora Filipovića, bio uglavnom lingvističke prirode?

Sedamdesetih i 80-ih godina u Europi i Americi organiziralo se niz projekata kontrastivne analize materinskog jezika i stranog jezika koji učenik nastoji usvo-

jiti. U pravu si, to je bio pravi lingvistički hit kojemu su bile posvećene brojne publikacije i o kojem se govorilo na nizu kongresa i konferencija i lingvistike i primijenjene lingvistike. Projekt koji je osnovao profesor Filipović bio je zamišljen tako da osim lingvističke ima i svoju pedagošku funkciju. Kako sam ja bila metodičar, on je meni povjerio razradu te pedagoške sheme. Naravno, sve je to bilo u eri metoda za učenje jezika koje su se temeljile na strukturalizmu u lingvistici pa se u primjeni te kontrastivne analize mnogo polagalo na razradu raznih vježbi i drilova. U projekt su bili uključeni gotovo svi članovi Katedre za engleski jezik, napisan je velik broj publikacija koje su govorile o sličnostima i razlikama između engleskog i hrvatskog jezika u različitim gramatičkim kategorijama. Pretpostavka je, naime, kontrastivne analize bila da će do teškoće u učenju jezika doći svuda gdje se pojedine kategorije razlikuju. Moja je zadaća bila da pretpostavke lingvista testiram na učenicima i onda razradim sustav vježbi kojima će se olakšati učenje gramatičkih kategorija tamo gdje su predviđene teškoće. Naši stručni sastanci, koji su se održavali svakih 14 dana, bili su vrlo nadahnuti i putem rasprava došli smo do niza spoznaja. Kontrastivna analiza, međutim, koliko god je bila popularna u određeno vrijeme, ubrzo se izgubila s lingvističke scene jer je mnoge odgovore pojednostavnjivala i nije ulazila u bit problema. Ono što je međutim ostalo svima nama koji smo sudjelovali u tom projektu jest svijest o neobičnoj važnosti uloge koju igra materinski jezik učenika pri usvajanju stranog. Mnoge su metode, naime, nastojale riješiti pitanje materinskog jezika tako da su ili polazile od tog materinskog jezika ili su ga potpuno ignorirale. Kontrastivna analiza otvorila je put jednoj dubljoj osviještenosti o ulozi materinskog jezika i mislim da smo dosada u korištenju materinskog jezika postigli dobre rezultate, čak i na onoj izvanlingvističkoj razini, kad se više ne radi o samom jeziku, nego o kulturi naroda koji taj jezik govori.

Kako je zapravo krenulo s ranim učenjem?

E, to je jako duga priča. Kad sam konačno dobila odobrenje da pišem doktorat, odabrala sam temu "Utjecaj lingvističkih teorija na metode učenja stranih jezika". Profesor Filipović, koji mi je bio mentor, inzistirao je da u svom doktoratu provedem i neko lingvističko istraživanje. Bila sam zaprepaštena s tim zahtjevom i nisam znala kuda da se okrenem jer do tada nitko kod nas nije nešto slično radio. Na sreću, palo mi je na pamet kako sam bila iznenađena postavkama Erica Lenneberga u njegovoj knjizi "Biološke osnove jezika". On je, naime, razvoj prvog jezika kod djeteta povezao sa razvojem mozga i došao do tzv. hipoteze kritičnog perioda. Proučavajući pacijente s afazijama na klinici u Harwardu, primijetio je da oni pacijenti kod kojih je došlo do afazije nakon puberteta nisu nikad više bili u stanju potpuno usvojiti govor, dok su oni kod kojih je došlo do afazije prije puberteta bili u stanju uspostaviti govor. Lenneberg na jednom mjestu u knjizi kratkom rečenicom napominje da je vjerojatno u mozgu i razlog što oni koji počinu učiti strani jezik nakon puberteta nikad ne mogu potpuno ovladati njegovim izgovorom. Ta, za ono vrijeme intrigantna tvrdnja, pružila je dovoljno materijala za istraživa-

nje. S grupom studenata organizirala sam nastavu engleskoga kod 60 početnika od 9 godina, dakle prije puberteta, i 16 od 19 godina, dakle, nakon puberteta. Što se tiče svladavanja izgovora, Lennebergove su se teze pokazale potpuno točnima. Doktorirala sam, ali moj veliki interes za učenje engleskog jezika u ranoj dobi ostao je i dalje prisutan pa sam taj fenomen uz pomoć studenata i nekih kolega i dalje istraživala i tako već u kasnim 70-im godinama organizirala jedno eksperimentalno učenje engleskog jezika u pet prigradskih škola u drugom razredu. Ne mogu sad ulaziti u detalje rezultata tog istraživanja – o svemu su objavljeni brojni radovi – ali ta su nas istraživanja snabdjela nizom podataka o učenju stranih jezika u ranoj dobi. Kad je 90-ih godina Ministarstvo prosvjete u tijeku rata započelo eksperimentalni program uvođenja stranih jezika u prvi razred osnovne škole, zamolili su nas, metodičare stranih jezika s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, da u tom sudjelujemo. Mi smo, dakako, pristali, a kako smo imali veći dio logistike spreman iz ranijih istraživanja, mogli smo zajedno s praktičarima napraviti doista dobar posao. Bio je to projekt u kojem se pokazalo kako se mnogo može uraditi kad se ujedine teoretičari i praktičari na zajedničkom zadatku. Znala sam reći da je to bio sretan brak između teorije i prakse, a imali smo i potporu Ministarstva, posebno tadašnje savjetnice Naime Balić. Objavili smo tri knjige stručnih i znanstvenih priloga na stranim jezicima i jednu na hrvatskom, zajedno s Filmotekom 16 snimali rezultate tog ranog učenja u prvom i četvrtom razredu. I sve je bio prelijepo da bi bilo istinito. I, doista, idila nije dugo potrajala jer je u Ministarstvu prosvjete došlo do kadrovskih promjena, nova ministrica nije ništa od toga prihvatila i tako je projekt naprasno prekinut.

Kad sam prošle godine bila u Bangaloreu na svjetskoj konferenciji o ranom učenju, vodeći stručnjak za rano učenje profesor Richard Johnstone apostrofirao te je kao osobu koja je još ranih 90-ih godina napravila preokret u području ranog učenja stranih jezika. U dvije nove knjige – jedne autora Edelenbosa, Johnstonea i Kubanek i druge koju je uredila Marianne Nikolov, nalazi se posveta i tebi kao jednoj od ključnih osoba u tom području. Riječ je o svjetski poznatim i priznatim autorima i stručnjacima. Kako si doživjela takva priznanja?

Djeluje to kao melem na ranu nakon sveg onog nerazumijevanja koje smo doživjeli kod kuće. Eto, samo jedan primjer koji me posebno zabolio. Tijekom trajanja projekta, kad smo svi radili što smo bolje mogli u teškim prilikama i postizali izvrsne rezultate, već spominjana ministrica je u nekoj izjavi za novine rekla da nitko ništa ne radi badava, implicirajući dakako da neki od nas imaju od toga materijalne koristi. Danas sam tim manje zbunjena nego onda jer, kad slušamo o svim aferama koje se događaju u raznim poduzećima, zaključujem da ministrica, koja je dolazila iz tog kruga, nije ni mogla drukčije razmišljati. Kad su strani jezik uveli službeno u prvi razred osnovne škole 2003. godine, malo su nas pitali za savjet iako su rezultati našeg projekta mogli biti od goleme pomoći nastavnicima.

Kako gledaš na trenutno stanje u metodici?

Premalo znam o metodici drugih predmeta da bih mogla govoriti o metodici uopćeno. Mogu reći jedino da je stanje u metodici engleskog jezika vrlo obećavajuće zahvaljujući naporima pojedinaca poput tebe i ostalih članova naše Katedre – Marte Medved Krajnović, Renate Geld i Stele Letice Krevelj. Tomu treba pridodati još i kolegice iz drugih centara u Hrvatskoj, Zadru, Osijeku, Splitu, Rijeci, Puli. Mislim da je učinjeno vrlo mnogo i da možemo stati uz bok najrazvijenijih centara u svijetu što se tiče i istraživačkog rada i objavljivanja rezultata. Rezultati multinacionalnog europskog projekta *Early Language Learning in Europe*, prema kojima su naši učenici upravo rane školske dobi ispali najbolji u usporedbi s učenicima šest drugih zemalja, zvuči više nego ohrabrujuće.

Kako ocjenjuješ najnovije promjene u obrazovanju nastavnika stranih jezika?

Možda će nekome zvučati pretenciozno, no sigurno se i sama sjećaš da sam ideje koje se danas realiziraju kroz bolonjski proces zagovarala još prije nakoliko desetljeća. O tome postoje i pisani tragovi na Fakultetu. Drago mi je da se konačno shvatilo i kod nas da je obrazovanje nastavnika iznimno važno i kompleksno i da mu se treba posvetiti potrebna pažnja, ali i vrijeme u sklopu studija. Poznato je da naše nastavničke diplome godinama nisu bile priznate u svijetu jer su količina i sadržaj kolegija namijenjenih izobrazbi nastavnika bili daleko ispod standarda na svjetskim sveučilištima. Izobrazba nastavnika ne može se zamisliti bez koncepta interdisciplinarnosti. U slučaju izobrazbe nastavnika stranih jezika tu dolazi u obzir i lingvistika jednako kao i psihologija i sociologija, odnosno psiholingvistika i sociolingvistika. Zadnjih desetljeća iznimno važno mjesto zauzima i istraživanje usvajanja drugog jezika koje je opet nemoguće bez primjene novih komunikacijskih tehnologija. Koliko smo daleko bili od europskih standarda, pokazuje i činjenica da je prije bolonjskog procesa zastupljenost kolegija kojima se razvijaju nastavničke kompetencije bila oko 7%, a tijekom usklađivanja naših programa s europskim bilo ju je potrebno podići barem na minimalni omjer od 20%. To je, dakako, dovelo do velikih otpora kod mnogih kolega koji su smatrali da se time okrnjuje temeljna struka. Oni, naravno, ne razumiju da je riječ o tome da se radi o stjecanju dodatne, nove struke na koju se u razvijenim zemljama odvaja između 20 do 35 % programa visokog obrazovanja. Mislim da je, osim povećanja 'nastavničkih' kolegija, izvrsno to što se konačno dostojno mjesto daje i nastavnoj praksi koja je u novim programima strukturirana na nov način i doista čini osmišljenu cjelinu s teorijskim kolegijima. Šteta da smo tako dugo morali čekati da se takav sustav obrazovanja nastavnika počne realizirati.

Koje su tvoje vizije o tome što će se događati s nastavom i uopće sa stranim jezicima u budućnosti?

Vrijeme monolingvalnih društava je definitivno iza nas. Engleski će se jezik kao *lingua franca* zasigurno koristiti u zapadnoj civilizaciji još nekoliko desetaka

godina. To bi trebalo imati na umu pri organiziranju obavezne nastave engleskog jezika za sve učenike od početka do kraja obrazovanja. Mislim da bi ideju razrednih učitelja, koji su kvalificirani za poučavanje engleskog jezika u prve četiri godine osnovne škole, trebalo ponovo ozbiljno razmotriti. Po rezultatima koje smo dosad imali, profil razrednog učitelja kvalitetno osposobljenog za poučavanje engleskog jezika jest optimalan. Ne smije se, međutim, zaboraviti da nadiru i drugi jezici. Kao što u privredi treba ozbiljno uzeti u obzir ekonomije Indije, Kine pa i Rusije, tako i u stranim jezicima treba shvatiti da dolazi do odmaka od tradicionalnih uvriježenih jezika prestiža, kao što je npr. francuski, prema jezicima mnogoljudnih zemalja koje, oslobođene od kolonijalne stege, stasaju u svjetske velesile. Pritom ne treba zaboraviti ni španjolski kao jezik koji pobuđuje u svijetu sve više interesa.

Razgovarala Jelena Mihaljević Djigunović
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet